

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 10

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 10

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокоччук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 6 від 29.06.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 10. – 200 с.

ISBN 978-617-8260-06-4

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Димченко С.С.</i> Виконання текстологічних засобів музичної виразності (сучасних прийомів гри міхом) і їх роль у формуванні професійних якостей студентів-баяністів.....	5
<i>Овсіюк Н., Коханська С.</i> Особливості розвитку професійної культури майбутніх фахівців музичного мистецтва.....	17
<i>Кузик В.В., Крись О.П.</i> Розвиток вокально-хорових навичок учасника дитячого хору.....	24
<i>Сверлюк Я., Онищук В.</i> Сучасні вектори професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	31
<i>Сулержук А.А., Гумінська О.О.</i> Творча діяльність на індивідуальних заняттях в дитячій музичній школі.....	40
<i>Ужвинський М.Ю., Онищук Н.В.</i> Цифрові мистецькі технології як основа електронного музичного інструментарію.....	50
<i>Шинкарук А.В., Крись О.П.</i> Розвиток технічних навичок учнів-баяністів середніх класів дитячої музичної школи.....	56

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Колосюк С.В.</i> Використання ефектів звуку в кіно та телебаченні: історія та сучасні тенденції.....	65
<i>Мельничук С.Ф.</i> Музичне мистецтво в ракурсі викликів сьогодення: мистецтвознавчий аналіз.....	73
<i>Маковінська О., Ніколайчук І.</i> Вплив релігії на формування європейської органної культури.....	80
<i>Олійник Ю.Д., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Постаць Оксани Герасименко в сучасному бандурному мистецтві.....	86
<i>Пастушенко А.С.</i> Українська пісня в контексті світової музичної культури.....	94
<i>Турчин Г.</i> Художньо-виразні функції духових, струнних та ударних інструментів українського народного оркестру.....	102
<i>Ужвинський М.Ю., Ді Чжунге, Лі Цінжу.</i> Функції музики та шумів в театральній звукорежисурі.....	110
<i>Филищук М., Панцюк В.</i> Регтайм як інструментальна форма раннього джазу.....	118
<i>Харитон І.М.</i> Творча фонема українського хорового диригента, педагога Володимира Пекаря.....	124
<i>Chepishko O., Mazur D., Zakhodiakin O.</i> Genesis of flamenco guitar art.....	132

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Буцяк В.І., Мазур Д.В., Сінкевич А.О.</i> Ігрові форми організації музично-ритмічної діяльності школярів	139
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Музично-творчий розвиток дошкільників засобами інструментального музикування	145
<i>Павлюк О.В., Крусь О.П.</i> Елементарне музикування: історія, сучасний досвід.....	153
<i>Рибак С.А., Гумінська О.О.</i> Розвиток музичної грамотності на уроках мистецтва в 5-6 класах ЗЗСО.....	163
<i>Ткачук А.Ю., Гумінська О.О.</i> Розвиток емоційно-ціннісного ставлення до музики учнів 5-6 класів.....	172
<i>Крижановська Т.І., Холод К.С.</i> Поліський фольклор як чинник активізації професійного інтересу майбутнього вчителя мистецтва.....	181
<i>Крижановська Т.І., Янкевич М.І.</i> Музичний розвиток підлітків засобами бандурного мистецтва.....	188
Про авторів	196

References

Vetluhina, N. (1996) *Metodyka muzychnoho vykhovannia v dytiachomu sadku* [Methods of musical education in kindergarten]. K.: Muzychna Ukraina. 271s.

Humeniuk, N. (2019) *Ty sam tvir mystetstva. Tvorche muzykuvannia z ditmy doshkilnoho viku (z dosvidu roboty)* [You are a work of art. Creative music making with children of preschool age]. Netishyn. 79 s.

Zavalko, K. (2013) *Osnovy Orf-pedahohiky*. Cherkasy: Cherkas. TsNP. 161 s.

Lisovska, T. (2018) *Teoriia i metodyka muzychnoho vykhovannia* [Theory and method of musical education]. Vziato z http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/...pdf.io_-1.pdf (Data zvernennia 19 liutoho 2023)

Matviienko, S. (2017) *Teoriia ta metodyka muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku* [Theory and methods of musical education of preschool children]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia. 297 s.

Teriaieva, L. (2011) *Dytiachyi orkestr u doshkilnomu zakladi* [Children's orchestra in a preschool]. Vziato z https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8417/1/L_Teryaeva_MK_3_.pdf (Data zvernennia 18 liutoho 2023)

УДК 78: [373.3.018.43 : 37.015.31]

ORCID: 0009-0007-3314-0287

ORCID: 0000-0002-9746-5554

Павлюк О.В.,

Крусь О.П.

ЕЛЕМЕНТАРНЕ МУЗИКУВАННЯ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ ДОСВІД

Анотація. Зміст статті розкриває історичні аспекти та сучасний досвід елементарного музикування. Елементарне музикування, як вид музичної діяльності, педагогічний підхід та методика, вирізняється доступністю, комплексно використовує слово, музику, рух, гру на елементарному музичному інструменті, театралізацію, розвиває творчі та комунікативні здібності учнів, реалізовує принцип «навчання в дії».

Елементарне музикування бере початок з педагогічних експериментів та методики «Orff-Schulwerk» Карла Орфа та Гунільд Кетман. Його першоджерелами є музикування різних народів світу.

Метод елементарного музикування був змодельований та апробований німецькими педагогами у процесі проведення занять музикою в Гюнтершуле (школа музики та хореографії, м. Мюнхен). Пізніше, елементарне музикування отримало розвиток у роботі К. Орфа на радіо, було створено більше десяти передач з музичного виховання, спрямованих на вихователів, учителів і батьків. Ці радіопередачі та елементарне музикування стали набирати популярність по всій Німеччині. Педагогічні принципи були втілені в п'ятитомному посібнику «Orff-Schulwerk. Musik für Kinder». Для впровадження ідей елементарного музикування був відкритий Орф-Інститут для вчителів і вихователів.

Елементарне музикування як методика базується на сприйнятті музики через слух, голос, тіло, рух, елементарний інструмент, взаємодію, які допомагають дітям засвоювати основи музики, танцю, театру. Елементарне музикування складають: ритмізація та сольмізація віршів, мовні ігри та вправи, спів, вокальна

імпровізація, гра на елементарних музичних інструментах, імпровізований рух, пантоміма, танець, спонтанна театралізація

Сьогодні елементарне музикування є частиною освітнього процесу закладів дошкільної, початкової, середньої, позашкільної та корекційної освіти. Педагоги активно використовують елементарне музикування для навчання учнів музиці, розвитку музично-виконавських, творчих здібностей, як терапевтичний засіб.

Елементарне музикування знайшло багато прихильників в сучасній музичній освіті України: створена громадська організація «Орф-Шульверк Асоціація України»

Ключові слова: музикування, елементарне музикування, елементарна музика, елементарні інструменти, Карл Орф, Шульверк.

Abstract. The content of the article reveals the historical aspects and modern experience of elementary music making. Elementary music making, as a type of musical activity, pedagogical approach and methodology, is characterized by accessibility, comprehensively uses words, music, movement, playing an elementary musical instrument, theatricalization, develops students' creative and communicative abilities, implements the principle of "learning in action".

Elementary music-making originates from pedagogical experiments and the "Orff-Sschulwerk" method of Karl Orff and Gunild Kettmann. Its original sources are the music of various peoples of the world.

The method of elementary music making was modeled and tested by German teachers in the process of conducting music classes at the Güntherschule (school of music and choreography, Munich). Later, elementary music-making was developed in the work of K. Orff on the radio, more than ten programs on musical education aimed at educators, teachers and parents were created. These radio broadcasts and elementary music-making began to gain popularity throughout Germany. Pedagogical principles were embodied in the five-volume manual "Orff-Sschulwerk. Music for Kinder". The Orff Institute was opened for teachers and educators to implement elementary music-making ideas.

Elementary music making as a technique is based on the perception of music through hearing, voice, body, movement, elementary instrument, interaction, which help children learn the basics of music, dance, theater. Elementary music making consists of: rhythmization and solmization of poems, language games and exercises, singing, vocal improvisation, playing elementary musical instruments, improvised movement, pantomime, dance, spontaneous theatricalization

Today, elementary music making is part of the educational process of preschool, primary, secondary, after-school and correctional education institutions. Educators actively use elementary music-making to teach students music, develop musical and performing, creative abilities, as a therapeutic tool.

Elementary music-making has found many supporters in modern music education of Ukraine: the public organization "Orff-Sschulwerk Association of Ukraine" was created

Key words: music making, elementary music making, elementary music, elementary instruments, Karl Orff, Schulwerk.

Постановка проблеми. Музикування є невід'ємною складовою культурного життя людства. Виконання музики, гра на музичних інструментах, творчість виконують велику соціальну функцію: сприяють розвитку культурного середовища, підтримці соціальних зв'язків та створенню спіль-

нот. Музикування допомагає людям знайти спосіб вираження своїх емоцій та відчуттів, зняти стрес та поліпшити настрій, що є важливим для підтримки психічного здоров'я.

У житті окремої людини музикування може бути способом розвитку, самовираження, самовдосконалення, підвищення настрою, зосередженості, психологічного благополуччя. Виконання музики в домашніх умовах або «для себе» допомагає розвивати музичні та творчі здібності.

В освітньому процесі музикування допомагає дітям розвивати навички координації рухів, концентрації уваги, пам'ять, моторики, здатності до сприймання та аналізу інформації. За допомогою музикування діти пізнають різні музичні інструменти та їх звуки, теоретичну та практичну сторону музики, творчість різних композиторів, а також свої власні музичні вподобання. Музикування допомагає дітям висловлювати свої емоції та думки через музику, сприяє соціальній адаптації, розвитку творчості та самовираження.

Елементарне музикування, як особливий вид музикування, сьогодні стало найбільш використовуваним та ефективним, тому що не потребує опанування складних музичних інструментів, спеціальної підготовки та наявності в учнів надзвичайних музичних здібностей та умінь. Воно чудово підходить для учнів будь-якого віку та розвиває не тільки індивідуальні якості, а й колективні. Елементарне музикування дозволяє усім без виключення учням бути задіяним у творчо-виконавському процесі спілкування з музикою та спілкування через музику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історичні аспекти методики елементарного музикування розкривають у своїх працях Л. А. Беренбойм, В. П. Рева, С. І. Матвіско, О. Т. Леонтєва, Т. Е. Тютюнникова. Теоретичні та практичні аспекти методики елементарного музикування висвітлюють А. І. Азарова, В. Ф. Черкасов, Д. Гудкін, Є. В. Куришев, Ж. М. Дебелая, К. В. Завалко, Л. К. Куришева, Н. М. Черноіваненко, О. І. Трофимчук, О. О. Гумінська, О. Я. Ростовський, С. І. Матвієнко, Т. О. Ведмідь.

Сьогодні метод елементарного музикування є дуже популярним, проте, історія та сутність цього методу залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – дослідити історичні аспекти елементарного музикування, а також його використання у сучасній педагогічній практиці.

Виклад основного матеріалу. Музикування є важливою практичною діяльністю, в якій найсуттєвішою визначається позиція того, хто здійснює цю діяльність, тобто – музикує. Такими елементами музикування, на думку Є. В. Куришева та Л. К. Куришевої, є спів, рухи під музику, гра на музичних інструментах, а також творче музичне спілкування з іншими людьми (Куришев, Куришева, 1994, с.50).

Колективне музикування – це одна з найдавніших форм музичної діяльності, яка має свої корені у давніх цивілізаціях. Ідея колективного

музикування з'явилася з того часу, коли люди винайшли найпростіші музичні інструменти. Це стало початком розвитку колективного музикування, яке з часом стало невід'ємною складовою культури різних народів і епох. В давнину колективне музикування використовувалося для різних цілей. О. О. Казанков стверджував, що народи Африки використовували ритмічне барабанування для спілкування з іншими селами та для підтримки військових операцій (Казанков, 2010, с.23). У Середньовічній Європі, колективне музикування відіграло важливу роль у релігійних обрядах та церемоніях. В інших частинах світу, колективне музикування використовувалося для весільних та релігійних церемоній, для військової музики та для розваг. Згідно зі словами авторів, на початку 20 століття, колективне музикування стало популярним серед робітників фабрик та інших промислових підприємств. Вони збиралися після роботи, щоб грати на музичних інструментах та співати пісні (Перевезенцев, Перевезенцева, 2022, с.97).

Одним із видатних педагогів, який використовував колективне музикування у своєму методі елементарного музикування, був відомий німецький композитор та музикознавець Карл Орф. Він розробив свій метод педагогіки елементарного музикування, який базувався на ідеї колективного музикування. Цей метод отримав назву "Orff Schulwerk". Він вважав, що музика повинна бути доступною для всіх дітей, а не тільки для тих, хто має музичну освіту. Тому він використовував прості музичні інструменти, які можна було зробити самостійно, такі як ксилофони, бубони та маримба. У методі "Orff Schulwerk" колективне музикування має центральне значення. Діти вчать грати на музичних інструментах та співати разом, щоб створювати музику. Це допомагає розвивати не тільки музичні навички, але й соціальні навички, такі як співпраця та комунікація. Метод "Orff Schulwerk" став популярним у всьому світі, особливо в шкільній освіті. Багато шкіл використовують його для навчання дітей музиці. Цей метод також став джерелом натхнення для багатьох композиторів та музикантів, які використовують його ідеї у своїх творчих роботах.

К. Орф стверджував, що елементарна музика не є примітивною музикою, адже вона базується на народних джерелах, які є її коренем. Ця музика пов'язана з рухом, танцем і словом, і її мета полягає в тому, щоб пробуджувати та розвивати духовні сили, а також створювати основу для розвитку особистості (Orff, Keetman, 1950). На думку К. Орфа, музика повинна бути доступною для всіх дітей, не тільки для тих, хто має музичну освіту (Orff, Keetman, 1950). Як підкреслює Т. О. Ведмідь: «Очевидно, композитор мав на увазі таку музику, яка містить у зародку музичний код нації» (Медвідь, 2016, с.143).

К. Орф вважав, що «елементарною музикою» для дитячого виконання є заклички, забавки, лічилки, колискові та календарно-обрядові пісні (Orff, Keetman, 1950). Як підкреслює О. Т. Леонтєва: «Вибір матеріалу Орф черпає з фольклору. Цим він пояснює те, що було дано народам у їх історії,

культури, не повинно зникнути для наступних поколінь. У своїй педагогіці Орф віднайшов форму збереження і застосування живого фольклору, «пробудивши його з музейного сну» (Леонт'єва, 1984, с.213).

К. Орф із К. Заксом створив «елементарний інструментарій», який складався з мелодичних ударних інструментів з дерев'яними та металевими пластинками, таких як металофони та ксилофони, а також з немелодичних інструментів, таких як барабани, маракаси, тріскачки, пандейри, дерев'яні палички, дзвіночки, тарілочки, дитячі литаври тощо. До його складу також увійшли найпростіші духові інструменти (іграшкові гобої, кларнети, блокфлейти різного діапазону), струнні інструменти (гусла, лютні, скрипки, гітари, на яких грали «відкритих» струнах). «Елементарний інструментарій» не вимагав значних зусиль і тривалого вправління, ним легко було оволодіти у процесі навчання.

Ж. М. Дебелая та Н. М. Черноіваненко зазначають, що елементарне музикування є первинним та важливим кроком, який допомагає дитині відкривати світ музики та опанувати гру на простих музичних інструментах (Дебелая, Черноіваненко, 1980, с.20).

З огляду на вищесказане можна зробити висновок, що К. Орф є засновником елементарного музикування як особливого методу навчання музики, а його метод базується на ідеї органічного поєднання музичної творчості та музичної педагогіки.

За словами Л. А. Баренбойма: «К. Орф зауважував: «Ким би не стала надалі дитина – музикантом або лікарем, ученим або робітником, – завдання педагогів виховувати у ній творче начало, творче мислення. У індустріальному світі людина інстинктивно хоче творити і цьому потрібно допомогти»» (Баренбойм, 1974, с.28).

О. Т. Леонт'єва зазначала, що К. Орф вважав, що творчий потенціал людини закладений в природі, і для його розвитку необхідно створити відповідні умови. Вся педагогічна система Орфа орієнтована на досягнення цієї мети і протягом багатьох років допомагала учням розвивати свої музичні здібності та творчість (Леонт'єва, 1984, с.5-6).

З точки зору Ж. М. Дебелая та Н. М. Черноіваненко, німецький педагог намагається проникнути в таємниці природної музикальності людини і робить висновок, що першоджерелом – музики є ритм і танець, виходить із необхідності розвивати насамперед музично-ритмічне чуття, оскільки єдність музики і рухів дитина сприймає як щось природне» (Дебелая та Черноіваненко, 1980, с.18).

Ж. М. Дебелая та Н. М. Черноіваненко стверджували, що дитина має бути не лише слухачем або виконавцем музики, але й творцем музики. Процес розвитку творчих здібностей починається з простого репродуктивного відтворення і поступово переходить до діяльності творчої та імпровізаційної. К. Орф пропонує ритмічні, вокальні та інструментальні імпровізації на основі єдності руху, співу та гри на елементарних інструментах. Ритмічна імпрові-

зація починається з декламації окремих слів, простих віршів, лічилок та приказок. Ритмічні мотиви спочатку записує вчитель, а потім – учні, використовуючи найпростіші моделі дводольного та тридольного метру. Після колективної імпровізації діти починають творити індивідуально. З перших кроків мелодичної імпровізації діти починають опановувати нотний запис. Завдання для імпровізацій різноманітні: імпровізація ритмічних побудов «запитання – відповідь», продовження заданих педагогом мелодій, створення підголосків, імпровізація в конкретних музичних формах, наприклад, у тричастинній або формі рондо. За словами Ж. М. Дебеля та Н. М. Чорноіваненко: «Старанно побудовані завдання ритмічних, мелодичних, інструментальних імпровізацій створюють добру основу для розвитку музичних здібностей, виявляють творчі нахили дітей, викликають радість від спілкування з музикою» (Дебеля та Чорноіваненко, 1980, с.20).

Педагогічні принципи К. Орфа втілені у його п'ятитомному посібнику «Orff-Schulwerk. Musik für kinder» (Orff, Keetman, 1950). Назва «Schulwerk» походить від двох німецьких дієслів – *schulen* та *wirken*, що означає навчати і діяти, тобто навчати в дії. Головна мета «Шульверка» – формування творчої особистості учня. Під час складання свого посібника, К. Орф стверджував, що музичний матеріал має бути доступним для кожної дитини. У нього включені народні пісні Німеччини та Австрії, які стали основою для створення інструментальних п'єс для групової музики. Ці партитури відображають живописні карти на природні теми, використовуючи різні засоби виразності, такі як імітація звуків дощу, пташиного співу, громового гуркоту та інших. До деяких п'єс є стислі примітки автора, які вказують, які звуки можна використовувати, щоб утворити конкретний ефект, наприклад, використання дерев'яних молоточків для зображення грому, або додавання тремоло великого барабана та літавр (Orff, Keetman, 1950).

«Домінуючим моментом концепції К. Орфа, як зазначає А. І. Азарова, є установка на творчість, що й визначає суть та ефективність системи... Установці на творчість відповідає установка на колективне музикування в ході занять» (Азарова, 2012, с.68).

Є. В. Куришев та Л. К. Куришева стверджували, що викладачі Музичної Академії Зальцбурга захопилися ідеєю пропагування концепції К. Орфа в Австрії, тому педагог звернувся до Міністерства культури країни з проханням створити заклад для вивчення методики Orff-Schulwerk. У 1961 році було створено Інститут музичного виховання при Вищій школі музики та сценічного мистецтва "Моцартеум", який готував шкільних учителів музики, вихователів дитячих установ та сиротинців, музичних терапевтів для лікарень. Протягом 10 років студенти з 42 країн світу навчалися в Інституті Орфа, де програма навчання охоплювала практику гри на ксилофонах, металофонах, блокфлейтах, ударних інструментах тощо, а також курси ритмопластики, хореографії, диригування, сольфеджіо, інструментознавства та методик викладання гри на дитячих музичних інструментах (Куришев, Куришева, 1994, с. 7).

«Орфівський педагогічний рух» завдяки елементарному музикуванню поширився майже в усіх країнах світу: педагоги різних країн переймають, втілюють ідеї К. Орфа, створюють на основі власної версії «Schulwerk». Цікавість до Орф-педагогіки проявили Прибалтика, Бельгія, Болгарія, Голландія, Данія, Ізраїль, Індія, Індонезія, Норвегія, Південна Корея, Польща, Росія, Румунія, Таїланд, Швейцарія, Австралія, Аргентина, США та багато інших країн. Елементарне музикування було впроваджено у навчальні заклади різних країн (Куришев, Куришева, 1994, с. 8).

Елементарне музикування, запроваджене Карлом Орфом, знайшло багато прихильників в сучасній музичній освіті України. З 2010 року перші українські викладачі С. В. Фір, К. В. Завалко, Т. Ю. Черноус, почали стажуватися в Орф-Інституті у Зальцбурзі. У лютому 2018 року з їх ініціативи була створена Орф Шульверк Асоціація України, офіційна Громадська Організація України, метою якої є популяризація Орф-підходу у сфері музичної освіти України.

У наш час з'являються нові педагогічні інтерпретації елементарного музикування. Т. Е. Тютюнникова створила програму та методику елементарного музикування, де представлено навчальне, творче та концертне музикування (Тютюнникова, 2003, с. 90). Педагог застосовує методи елементарного музикування, які є аналогічними системі австрійського композитора К. Орфа: спів, мовні ігри, гру на елементарних музичних інструментах, танець, імпровізований рух, сольмізація віршів, пантоміму, спонтанну імпровізовану театралізацію, щоб прищепити дітям початкові навички колективного творчого музикування (Тютюнникова, 2003).

С. І. Матвієнко зауважує, що система Карла Орфа надає дітям можливість брати участь у різноманітних музичних діях, що є необхідним для успішної інтеграції в сучасне суспільство. Заняття музикою, засновані на принципах Орф-педагогіки, дають дітям змогу оволодіти елементами музичної мови і активно досліджувати світ навколо себе. У процесі творчої музичної гри діти вчаться не тільки створювати музичний матеріал, але й підвищують свої соціальні навички і навчаються будувати взаємини з іншими дітьми (Матвієнко, 2017, 215).

Сьогодні в сучасній музично-виховній практиці ЗДО все більше уваги приділяється напряму елементарного музикування – гри на елементарних музичних інструментах, включаючи саморобні. Згідно з висловлюванням С. І. Матвієнко, викладач, що працює за методикою К. Орфа в сучасному дошкільному закладі, комбінує музичні вправи, спрямовані на розвиток звуковисотного, ладового відчуття та відчуття динаміки, в інструментальному виконавстві дитини. Під час гри на елементарних музичних інструментах за методикою Орфа, діти отримують різні творчі завдання, такі як створення своєї мелодії, продовження запропонованої мелодії, зміна ритму та тембру мелодії тощо (Матвієнко, 2017, с. 177). До саморобних інструментів, які використовуються у роботі з дітьми, можна віднести: шурхунчики, саморобні маракаси, тріскачки, рейнстіки тощо.

Висновки. Таким чином, елементарне музикування, як вид музичної діяльності, педагогічний підхід та методика, вирізняється доступністю, комплексно використовує слово, музику, рух, гру на елементарному музичному інструменті, театралізацію, розвиває творчі та комунікативні здібності учнів, реалізовує принцип «навчання в дії» (Ж. М. Дебелая, Н. М. Черноіваненко, С. І. Матвієнко, Є. В. Куришев, Л. К. Куришева, В. П. Рева, Т. Е. Гютюнникова та ін.).

Елементарне музикування бере початок з педагогічних експериментів та методики «Orff-Schulwerk» Карла Орфа та Гунільд Кетман. Елементарне музикування як методика базується на сприйнятті музики через слух, голос, тіло, рух, елементарний інструмент, взаємодію, які допомагають дітям засвоювати основи музики, танцю, театру. Елементарне музикування складають: ритмізація та сольмізація віршів, мовні ігри та вправи, спів, вокальна імпровізація, гра на елементарних музичних інструментах, імпровізований рух, пантоміма, танець, спонтанна театралізація (Л. А. Беренбойм, К. В. Завалко, О. І. Трофимчук, О. О. Гумінська, О. Т. Леонтєва, С. В. Фір, С. І. Матвієнко, Т. Е. Гютюнникова, Т. Ю. Черноус).

Сьогодні елементарне музикування є частиною освітнього процесу закладів дошкільної, початкової, середньої, позашкільної та корекційної освіти. Педагоги активно використовують елементарне музикування для навчання учнів музиці, розвитку музично-виконавських, творчих здібностей, як терапевтичний засіб.

Елементарне музикування знайшло багато прихильників в сучасній музичній освіті України: створена громадська організація «Орф Шульверк Асоціація України» (С. В. Фір, К. В. Завалко, Т. Ю. Черноус).

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням ефективності методу елементарного музикування в сучасній педагогічній практиці.

Список використаних джерел

- Куришев Є. В., Куришева Л. К. (1994). Теорія та практика музично-естетичного виховання за системою К. Орфа, I-II. Київ: ІСДОУ. 72 с.
- Казанков О. О. (2010). Традиционная музыка Африки (кроме арабской и сомалийской). Москва: Институт Африки РАН. 108 с.
- Перевезенцев Н. Б., Перевезенцев А. Н., Перевезенцева М. Е. (2022). Детская школа искусств имени Бориса Александровича Перевезенцева: от истоков до наших дней. *Культура и искусство в современном образовательном пространстве*. Кострома. с. 95-101.
- Медвідь Т. О. (2016). Становлення та розвиток загальної музичної освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 16. С.140-145.
- Orff C., & Keetman G. (1950) Orff-Schulwerk. Musik Für Kinder, 1. London: Schott Co. Ltd. 1950. 152 с.
- Леонтєва О. Т. (1984). Карл Орф: монографія. Москва: Музика. 336 с.
- Дебелая Ж. М., Черноіваненко Н. М. (1980). Пошуки шляхів формування духовного світу людини засобами музики. *Музика в школі: збірка статей*. Вип. 6. Київ: Муз. Україна. С. 16-23.

Беренбойм Л. А. (1979). Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа. Москва: Сов. композитор. 334 с.

Азарова А. И. (2012) «Шульверк» Карла Орфа як система розвитку музичного слуху дитини. *Студії мистецтвознавчі*. Вип. 3. с. 66-72.

Тютюнникова Т. Е. (2003). Видеть музыку и танцевать стихи... Творческое музицирование, импровизация и законы бытия. Москва: Едиториал УРСС. 264 с.

Тютюнникова Т. Е. (2000). Уроки музыки. Система обучения К. Орфа. Москва: АСТ Астрель. 96 с.

Матвієнко С. І. (2017). Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя. 298 с.

Гудкін Д. (2013). Пой, играй, танцуй! Введение в Орф-педагогикау. Москва: Издательство «Классика-XXI». – 256 с.

Завалко К. В. (2010). Теоретичні аспекти впровадження методики елементарного музикування Карла Орфа в сучасну педагогічну практику. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. Випуск 10, С. 178-184.

Куцан О. Г. (2013). Роль музикування у формуванні музичного сприймання молодших школярів. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. Збірник наукових праць*. № 19. с. 49-52.

Рева В. П. (2017). Системи музичного виховання. Могильов. 72 с.

Ростовський О. Я. (2011). Педагогічна концепція і методична система музичного виховання Карла Орфа. *Теорія і методика музичної освіти* Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. С. 98-104.

Черкасов В. Ф. (2014). Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 472 с.

Трофимчук О. І. (1993). Школа колективного музикування. Рівне: РДІК. 37 с.

Технологія колективного музикування. (2019). Укл. О. О. Гумінська. Рівне: РДГУ-РОШПО. 60 с.

References

Kuryshv E. V., Kuryshva L. K. (1994). Teoriya ta praktika muzichno-estetychnogo vykhovannya za systemoyu K. Orfa [Theory and practice of musical and aesthetic education according to K. Orff's system], I-II. Kyiv: ISDOU. 71 p. [in Ukrainian].

Kazankov O. O. (2010). Traditsionnaya muzyka Afriki (krome arabskoy i somaliyskoy) [Traditional music of Africa (except Arabic and Somali)]. Moskva: Institut Afriki RAN. 108 p. [in Russian].

Perevezentsev N. B., Perevezentsev, A. N., Perevezentseva, M. E. (2022). Detskaya shkola iskusstv imeni Borisa Aleksandrovicha Perevezentseva: ot istokov do nasikh dney [Children's School of Arts named after Boris Aleksandrovich Perevezentsev: from its origins to the present day.]. *Kultura i iskusstvo v sovremennom obrazovatelnom prostranstve*. Kostroma. p. 95-101. [in Russian].

Medvid T. O. (2016). Stanovlennya ta rozvytok zagalnoyi muzichnoyi osvity v Ukraini (druga polovyna XX – pochatok XXI stolittya) [Formation and development of general music education in Ukraine (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]. *Aktualni pitannya humanitarnykh nauk*. Vyp. 16. p.140-145. [in Ukrainian].

Orff S., & Keetman G. (1950) Orff-Schulwerk. Musik Fur Kinder [Orff-Sschulwerk. Music For Children], I. London: Schott Co. Ltd. 1950. 152 p. [in German].

Leontyeva O. T. (1984). Karl Orf: monografiya [Carl Orff: monograph]. Moskva: Muzika. 336 p. [in Russian].

Debelaya Zh. M., Chornoivanenko N. M. (1980). Poshuki shlyakhiv formuvannya dukhovnogo svitu lyudini zasobamy muzyky [The search for ways of shaping the spiritual world of a person by means of music]. *Muzyka v shkoli: zbirka statey*. Vyp. 6. Kyiv: Muz. Ukrayina. p. 16-23. [in Ukrainian].

Berenboym L. A. (1979). Elementarnoye muzikalnoye vospitaniye po sisteme Karla Orfa [Elementary musical education according to the Karl Orff system]. Moskva: Sov. kompozitor. 334 p. [in Russian].

Azarova A. I. (2012) «Shulwerk» Karla Orfa yak sistema rozvytku muzhchnoho slukhu dytyny [Karl Orff's "Shulwerk" as a system for developing a child's musical hearing]. *Studiyi mystetstvoznavchi*. Vyp. 3. p. 66-72. [in Ukrainian].

Tyutyunnikova T. E. (2003). Videt muzyku i tantsuvat stikhi... Tvorchestvoe muzitsirovaniye, improvizatsiya i zakony bytiya [Seeing music and dancing poetry... Creative music making, improvisation and the laws of life]. Moskva: Editorial URSS. 264 p. [in Russian].

Tyutyunnikova T. E. (2000). Uroki muzyki. Sistema obucheniya K. Orfa [Music lessons. K. Orff's training system]. Moskva: AST Astrel. 96 p. [in Russian].

Matviyenko S. I. (2017). Teoriya ta metodyka muzhchnoho vykhovannya ditel doshkilnogo viku: navch. Posib [Theory and methods of musical education of preschool children: a study guide]. Nizhyn: Vid-vo NDU im. M. Hoholya. 298 p. [in Ukrainian].

Gudkin D. (2013). Poi, igrai, tantsui! Vvedenie v Orf-pedagogiku [Sing, play, dance! Introduction to Orff Pedagogy]. Moskva: Izdatelstvo «Klassika-XXI». – 256 p. [in Russian].

Zavalko K. V. (2010). Teoretychni aspekty vprovadzhennya metodyky elementarnogo muzykuvannya Karla Orfa v suchasnu pedahohichnu praktyku [Theoretical aspects of introducing the method of elementary music making by Karl Orff into modern pedagogical practice]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova*. Seriya 14: Teoriya i metodyka mystetskoyi osvity. Vypusk 10, p. 178-184. [in Ukrainian].

Kutsan O. H. (2013). Rol muzykuvannya u formuvanni muzychnoho spryannya molodshykh shkolnyariv [The role of music making in the formation of musical perception of younger schoolchildren]. *Pedahohichna osvita: Teoriya i praktyka. Psykholohiya. Pedahohika. Zbirnyk naukovykh prats*. № 19. p. 49-52. [in Ukrainian].

Reva V. P. (2017). Systemy muzychnoho vykhovannya [Systems of musical education]. Mohylev. 72 p. [in Ukrainian].

Rostovskyy O. Ya. (2011). Pedahohichna kontseptsiya i metodychna sistema muzychnoho vykhovannya Karla Orfa [Pedagogical concept and methodical system of musical education of Karl Orff]. *Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity* Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. p. 98-104. [in Ukrainian].

Cherkasov V. F. (2014). Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity [Theory and methodology of music education]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. 472 p. [in Ukrainian].

Trofymchuk O. I. (1993). Shkola kolektyvoho muzykuvannya [School of collective music making]. Rivne. 37 p. [in Ukrainian].

Tekhnolohiia kolektyvnoho muzykuvannya [Technology of collective music making]. (2019). Ukl. O. O. Huminska. Rivne: RDHU-ROIPPO. 60 p.

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 10

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 30.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 11,62. Наклад 100 пр. Зам. 50.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».